

A hazai magyar sportújságírás helyzetéről avagy: arról, ami nincs

Minden elfogultság és rosszmájúság nélkül egy anekdotával (teljesen fedi a valóságot) kezdeném témába vágó soraimat: az ötvenes évek végén egy sportújságíróval azzal bíztak meg, hogy telefonon érdeklődjék meg az egyik C-ligás labdarúgó csoport eredményeit. Előre elkészítették számára egy ívlappon a forduló párosítását, a szembenálló csapatok után feltüntették a kettőspontot, mellé be kellett írni a végeredményt, s zárójelben még egy-egy kettőspontot, ahova a félidő eredménye kíváncsított. Az egyik találkozót 0:0-s döntetlennel végződött. Sportszerkesztőnk csóváltgatta a fejét, de továbbította az ívet főnökének azzal, hogy: „Itt ejsze baj van, mert a zárójelben nincs feltüntetve eredmény.” A főnök éppen mókás kedvében lehetett, s rászólt az illetőre: „Az már tényleg baj, eridj és érdeklődjél, mi a félidő eredménye.” „Szakemberünk” szó nélkül ment, s telefonon újra megkérdezte, mi a félidő eredménye. Gondolom, még egészen laikusnak sem kell ehhez kommentár...

Hazánkban az államilag messzemenően támogatott, kedvezményeket élvező sportmozgalom a felszabadulás után hihetetlen mérvű fejlődésen ment át. Főleges statisztikákra hivatkozni, hiszen közismert dolgokról van szó. Elég annyit megjegyezni, hogy a régi Románia az olimpiai játékok történetében a „nagy ismeretlen” szerepét játszotta, esetleg annyit jegyeztek képviselőiről: indultak még... Akkoriban ragyogóan példázták azt az olimpiai eszmét, hogy nem a győzelem a fontos, hanem a részvétel. Azóta, pontosabban az 1952-es helsinki olimpia óta, már komolyan „jegyzik” a romániai sportot, egyre több aranyérem, előkelő helyezések terem a hazai sportolók számára, s egyáltalán: mindig legalább az első tizenöt nemzet között végeznek. Valahogy természetesnek tűnik, hogy a román sport sikereihez hozzájárulnak az együttélő nemzetiségek s közöttük a magyar nemzetiségű sportolói is. Soroljak neveket? Íme: Balázs Jolán, Szabóné Orbán Olga, Stahlné Jencsik Katalin, Drimbáné Gyulay Ilona, Dembrószky Imre, Szabó Sándor, Zeller Ella, Silay Ilona, Dósa Csaba, Mihalik József, Bóné Tibor és még sokan mások, akik román társaikkal mellett dicsőséget, nemzetközi hírnevet szereztek a legkülönbözőbb sportágakban a hazai sportmozgalomnak. S ez nemcsak azért természetes, mert az élet minden területén hasonló a helyzet, hanem azért is, mert egyforma lehetőségeket élveznek a felkészülésben, tehetségük kiaknázásában.

Tapasztalhatjuk, hogy lapjaink és folyóirataink lebecsülik a sportújságírást (kevés kivételt illet meg a tisztelet), szükséges rossznak tekintik, amolyan olvasófogónak, de helyet csak akkor szorítanak a sportnak, ha éppen nincs kéznél más, „fontosabb“ anyag. A szerkesztők megfélemedeznek arról, hogy nem valami divatos hóbortrról, hobbyról van szó, hogy a sport kihegyezetten szállítja a lehetőséget az erkölcsi, az állampolgári, mi több, a hazafias nevelésre, hogy példák egész sorával szolgál. Vezető magyar nyelvű napilapunk, az *Előre* a legjellemzőbb példa erre a szemléletre. Esetében nem arról van szó, hogy időnként nem szorít helyet a sportnak (a keddi számban nagyobb terjedelmet biztosít a *sport-tájékoztatásnak*), az viszont szembeötlő, hogy noha sokan dolgoznak a rovatnál, a szerkesztőség azt a „fényűzést“ már nem engedi meg magának, hogy egy embert vagy akár kettőt-hármat is sportújságíráásra szakosítson. Az újságírók mellékesen írnak a sportról (ehhez ugyanis éppúgy, mint a színházhoz, verselemzéshez, lepekyűjtéshez, mindenki ért), megmagyarázzák a bajnoki táblázatokat, amit senkinek sem kell megmagyarázni, a sportlap hírei alapján megjegyzéseket fűznek az eseményekhez, amelyeken gyakorta részt sem vesznek... Helyszűke miatt, meg aztán a szakmai hozzáértés hiányában, megmaradnak a regisztrálás szintjén, ami viszont megint csak „utánalövés“, hiszen a sportkedvelők tévéből, rádióból, a hétfő reggeli *Sportulból* már értesültek a történekről.

Nyilván nem csak az Előreről van szó. Vidéki lapjaink közül talán a *Megyei Tükör* és a *Szabad Szó* ad következetesen megfelelő teret a sportújságírásnak, a központi lapok közül pedig az *Ifjúmunkás*. De nézzük csak, kik is jelentik a hazai magyar sportújságírást. Áros Károly (Sepsiszentgyörgy), Bodor Gy. Tamás (Bukarest), Dudás József (Temesvár), Fazekas György (Nagybánya), Kenéz Ferenc (Nagyvárad), László Ferenc (Kolozsvár), Oroszhegyi Károly (Arad) bizonyította és bizonygatja, hogy ezt tekinti pályájának, s nem mellékes másodállásnak. Megemlíteném még Gyarmath Jánost (Bukarest), aki — bár mellékesként, főleg a jégkorongról — hozzáértően, felkészülten ír. Hozzájuk sorolhatni még két rádióst, Soós Árpádot (Marosvásárhely) és Vajda András (Kolozsvár). Bizony, kevés. Annál inkább kevés, mert a jelzett okok miatt ők is mostoha körülmények között dolgoznak, a lapok nem igénylik részükről az elmélyülést, a hozzáértés megszerzését, a publicisztikai rangú írásokat. (Jelen körülmények között a sportújságírást stílusáról tulajdonképpen fölösleges beszélni.)

Közben pedig felnőtt, nevet szerzett magának a román sportújságírást. Az olyanok, mint Ioan Chirilă, Aurel Neagu, Radu Urziceanu, Eftimie Ionescu, Romeo Vilara, Victor Bănculescu és mások, érdemben taglalják a testnevelés és a sport ágas-bogas kérdéseit, véleményükre odafigyelnek az egyes sportszövetségek vezetői; alakítják a közvéleményt, megszerzetik a sportot, de közben tanítják is. Ugyanakkor neves írók sem áttalának erről a mi berkeinkben lebecsült társadalmi és (még egyszer hangsúlyozom) nevelő cselekvésről rovatokat vezetni. Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu és Ion Băieșu nagyon jól felismerték a sportújságírást felmérhetetlen hatékonyságát, szenvedélyes cikkeikkel járulnak hozzá sportmozgalmunk megélénküléséhez, életképesebbé válásához. Ezzel egyidőben a hazai magyar újságoknál tapasztalható értetlenség, visszhangtalanság miatt, a valamikor még a sport területére is kiruccant rangosabb újságírói, írói próbálgatások abbamaradtak, ma már nem olvashatjuk Blénesi Ernő, Dános Miklós, Szász János, Vajnovszki Kázmér (bár ő még nagy ritkán megszólal) színvonalasan megírt, jelenségekre is figyelő, a sport fogalmát kitágító, életünkbe kivetítő írásait.

Pedig a sport nem egyesek — enyhe túlzással állíthatni: mindenki ügye. Vagy: azzá kell hogy váljon. A sport vonzása-varázsa alól nem vonhatja ki magát

a munkás, az atomfizikus, a művész, a biológus, a nevelő és semmiképp az ifjúság. Meggondolkoztató és következtetések levonására készítő *Jiří Černý* esszéje (A futballról — komolyan. Kísérlet a játék fenomenológiájára), amelyből idéznék egy-két részt annak bizonyítására, hogy miként lehet (kell!) felfogni a sportot:

„Kulcsfontosságú szociológiai kérdés a sport funkciója és jelentősége a munkaidőn kívül, a szabad időben. A tudományos szocializmus megalapítóinak szavai szerint ez az idő az emberi szabadság megvalósulásának tulajdonképpeni szférája, »az emberi művelődésre, szellemi fejlődésre, a szociális funkciók teljesítésére, a társas érintkezésre, a fizikai és szellemi életerők szabad játékára fordított idő«, amely egyúttal »a szabad levegő és a napfény fogyasztásához szükséges idő« (Marx: *A tőke*. I. kötet, MEM 23. kötet. Bp., 1967. 247—248.). Oly sokan szeretnék szabad idejüket akár aktívan, akár passzívan sporttal kitölteni, vagyis hogy maguk is gyakorolják, vagy a sportpályákon és a televízió képernyőjén kísérjék figyelemmel a sporteseményeket. Azért örülnek annak, hogy szabad idejüket ott tölthetik, mert a sport tényleg lehetőséget nyújt számukra, megnyitja előttük a szabadság és az elmélkedés tágas birodalmát, a »fizikai és szellemi erők szabad játékát« — szemben a munkanap fáradalmaival és gondoljaival, a munka szférájával, mely a szocializmus feltételei között is olyan lassan veszti el a maga absztrakt jellegét. A sport teszi számukra lehetővé, hogy szabad elhatározásuk szerint valakivel és valaki ellen legyenek, hogy saját hajlamaik szerint az egyik csapatnak vagy sportolóknak szurkoljanak, a másiknak nem, hogy ezt ki is nyilvánítsák, és ezáltal valamit és valakit lelkesítsenek, egy másikat pedig ne.“

És még három mondatot: „A néző a maga nézeteit, gondolatait szabadon fejtheti ki, a társadalmi öncenzúra mértéke a lelátón minimális“; „A néző persze nézeteit azért fejtheti ki hangosan és szabadon a sporttalálkozón, mert a játékot valóban érti“; „A néző azonban azért is szereti a sportot, mert itt a maga nézeteit »adresszáltan«, face to face (szemtől szembe) vághatja oda.“

Mit lehetne tenni annak érdekében, hogy a romániai magyar sportújságírás lényeges javulásáról írassunk már a közeljövőben? Kérdezni könnyű... Lényegesen többet kellene hogy vállaljanak a napilapok, mi több, az irodalmi és a más jellegű folyóiratok is. És csak hasznos lenne az, ha a lapok szerkesztői elgondolkoznának Jiří Černý sportértekezésén, és egyáltalán: a sport s ezen belül a sportújságírás szerepén és helyén korunkban.

Lázár László

A müncheni olimpiai komplexum díjnyertes tervének makettje